

Amerika Birleşik Devletleri Yeni Yönetimi Küresel İklim Değişiklikleri ve Global Isınma Mücadelesi BM Finansal Destek Yardımları Kesilmesi Politikası

Ahmet Cangüzel Taner

Fizik Yüksek Mühendisi

Fizik Mühendisleri Odası (canguzel.taner@gmail.com)

Küresel sera gazı emisyonlarının azaltılması, sınırlandırılması, kontrol ve denetim altına alınması hakkındaki 1997 yılında imzalanan ve 2005 yılında yürürlüğe giren Uluslararası Kyoto Protokolü Mutabakatı ([Kyoto Protocol](#)) 2012 yılında son bulmuştur. Milletlerarası Kyoto Protokolü sonrası ise gerçekte 1992 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi - BMİDÇS ([United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC](#)) hükümleri uyarınca 2015 yılı BM Paris İklim Anlaşması ([Paris Agreement](#)) sağlanmıştır. Birleşmiş Milletler BM himayesinde kabul edilen 2015 Paris İklim Değişikliği Anlaşması gereği global sera gazı emisyonlarının limitlenmesi ve kısıtlandırılması bağlamında dünya sürdürülebilir düşük karbon gücü ([low carbon power](#)) geçiş periyodu yaygınlaştırılması aynı zamanda küresel karbonsuz inovatif teknikler ve doğa dostu yenilikçi teknolojiler geliştirilmesi de zorunlu görülmektedir. Ancak böylece, dünya sanayi devrimi boyunca yaklaşık 1°C santigrat artış gösteren küresel sıcaklık artışları rakamlarının 2°C santigrat'ın altında tutulması bilim çevrelerince olası sayılmaktadır. Birleşmiş Milletler BM Paris İklim Anlaşması yönetim bütçesi finansmanı bağlamında %20 oranında Amerika Birleşik Devletleri tarafından karşılanması açısından mali yardım taahhüt edilmiştir. Yeni Amerikan yönetiminin uluslararası hava ve çevre kirliliği sorunları giderilmesi yönünde ekonomik destek fonları kısıntıları politikası neticesi söz konusu Birleşmiş Milletlere yapılan ABD iklim değişikliği mali yardım fonları taahhüdü ve vadinin ne derece etkileneceği bu yazı kapsamında sorgulanmaktadır.

ABD Başkanı [Donald Trump](#)' in yeni Amerikan bütçe teklifi ile birlikte hem ulusal hem de uluslararası yeşil, doğa dostu çevreci programlar kesin biçimde tehlikeli bir konuma doğru sürüklenmektedir. Amerika bütçesinde gelişmekte olan ülkeler iklim kökenli harcama kalemleri 2010 – 2015 yılları arasında dört kat artış göstermiştir. Dünyanın ısınmaya müsait yörelerinde altyapı kaynaklarının ve arazi kullanımının daha verimli hale getirilmesi yönünde temiz enerji kaynakları menşeli çevre dostu projeler içeriğinde söz konusu Amerikan yeşil bütçe tahsisatları ve fonları yoluyla 15.6 milyar dolar savurganca sarf edilmiştir. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri yeşilci bütçe kaynaklarının kesilmesi ve sekteye uğratılması ise küresel boyutta son derece olumsuz etki oluşturacaktır. Dünyanın en zengin ülkesinin küresel çevre liderliğini terk etmesi halinde ciddi global çevresel sorunların çözümü mücadelesi de sahipsiz kalacaktır. Böylece, politik etki gücü, siyasal etkinlik ve gayretten yoksun olan uluslararası çevre kirliliği anlaşmaları hükümlerinin yürütülmesi çerçevesinde özellikle küresel sera gazı emisyonlarının dizginlemesi açısından diğer ülkelerin çabaları yetersiz kalacaktır. Bu bağlamda **Suudi Arabistan** ve **Rusya Federasyonu** gibi ülkeler de geri planda yavaş hareket eden mevcut durumlarını sürdürecektir. Diğer taraftan, yurtdışı çevresel destek fonları ve ekonomik yardımları kapsamında ABD Federal Hükümeti **Küresel İklim Değişikliği Girişimi (Global Climate Change Initiative)** finansmanı kesilmesi de beklenmektedir. **Global İklim Değişikliği Girişimi** doğrultusunda gerçekleşen Amerikan çevresel mali destekler ve fon yardımları durdurulması ile beraber **Yeşil İklim Fonu (Green Climate Fund - GCF)**

gibi tüm çevresel ekonomik oluşumlar da etkilenecektir. **Yeşil İklim Fonu** yardımları, 2020 yılına kadar zengin ülkelere yoksul ülkelere 100 milyar dolar uluslararası finansal destekler aktarılması yönünde kurulmuştur. **İklim Yatırım Fonları (Climate Investment Funds)** ise eski **Amerika Başkanı George W. Bush** yönetimince yurtdışı doğa dostu karbonsuz yenilenebilir enerji kaynakları **YEK** projeleri desteklenmesi amacıyla 2 milyar dolarlık bütçe ile oluşturulmuştur. **ABD Dışişleri Bakanlığı'nın** yürüttüğü baskıları neticesi ise dünya genelinde yeşil, doğa dostu ve çevreci projeler için finansal katkılar sağlayan Kalkınma Bankalarının 650 milyon zarara uğratılması ihtimali de doğmaktadır. Milletlerarası iklim yardım fonu, hükümetler, uluslararası kuruluşlar, kalkınma grupları tarafından temin edilen finansal kaynaklardan meydana gelmektedir. Özellikle zengin ülkeler kuruluşu **Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD)**, kamu ve özel sektör kaynaklı iklim finansmanı kanalıyla fakir ülkelere 2013 yılında 52 milyar dolar sağlanan fon yardımının 2014'de 62 milyar dolara yükseldiğini hesaplamaktadır. Ancak, yurtiçi harcama kalemlerinde ise uluslararası ekonomik katkılar düşük seviyelerde seyretmektedir. Ayrıca, bazı önemli **Birleşmiş Milletler BM** girişimleri de yeterli düzeye erişmemektedir.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi - UNFCCC 1992 yılında kabul edilmiş ve yerkürenin ısınması mekanizmalarını sınırlayan **BM Paris İklim Anlaşması (Paris Agreement)** da Aralık 2015'de imzalanmıştır. **Birleşmiş Milletler Paris İklim Değişikliği Anlaşması** hükümleri gereğince global sıcaklık artışları rakamlarının sanayi öncesi küresel sıcaklık yükselişleri rakamlarına kıyasla 2°C santigrat'ın altında limitlenmesi hedeflenmektedir. **Amerika Birleşik Devletleri** anlaşmanın idari bütçesi harcamalarının beşte bir oranında karşılanmasını taahhüt etmiştir. Ayrıca **ABD**, yeryüzünün ısınması mekanizmaları konularında ülke yönetimlerine danışmanlık hizmeti veren aynı zamanda bilim insanları tarafından oluşan **Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC)**'ne en büyük mali katkıyı da sunmaktadır. **BM** küresel müşavirlik kuruluşları bütçeleri çerçevesinde sağlanan Amerikan fonları, global iklim anlaşması çalışmaları için takribi 4.5 milyon dolar ve **IPCC** ekonomik yardımı için ise yaklaşık 3.1 milyon dolar düzeyinde oldukça düşüktür. Söz konusu **ABD** finansal desteklerinin diğer ülkelere de temin edilmesi olası görülmektedir. Global çevresel ve ekolojik sorunlar açısından Amerika'nın en büyük rakibinin Çin olduğu kabul edilmektedir. Geçmişte muhtemel **Uluslararası Paris İklim Anlaşması** sağlanması bağlamında eski **ABD Başkanı Barack Obama** ve **Çin Devlet Başkanı Xi Jinping** arasında bir ekonomik işbirliği de yaratılmıştır. Örneğin, en büyük küresel donör ülkeler arasında sayılan Amerika 2014 yılında **Yeşil İklim Fonu** için taahhüt ettiği 3 milyar doların üçte birini **Başkan Obama** görevden ayrılmadan önce sağlamıştır. Diğer önemli global donör ülke konumunda olan Çin de aynı iklim fonuna nakit 3.1 milyar ödemeyi kabul etmiştir. Küresel Araştırma Kuruluşu **Dünya Tabii Kaynaklar Enstitüsü (World Resources Institute - WRI)**'den direktör **Leonardo Martinez-Diaz**, mavi gezegeni en çok kirleten aynı zamanda zengin ülkeler sınıfına girmeye başlayan Çin'in global küresel ısınma mekanizmaları problemlerinin azaltılması ve yavaşlatılması doğrultusunda önemli rol oynaması gerektiğini vurgulamaktadır. Global iklim değişikliği müzakereleri sırasında kalkınmakta olan ülkelere sunulan nakit finansal yardımlar ve destekler bir zamanlar cazip kabul edilmekte idi. İngiliz Düşünce Kuruluşu **Overseas Development Institute - ODI** Başkanı **James Cameron** bu durumun değiştiğini açıklamaktadır. Dünya sıcaklık artışları sanayi devrimi öncesi yıllara kıyasla takribi 1°C santigrat yükselmiştir. Söz konusu küresel

iklimsel değişimler sorunları karşısında her ÷lke ilave mali teşvikler, finansal fonlar ve ekonomik yardımlar konusunu dikkate almaksızın uluslararası iklim müzakerelerinin sürdürülmesini benimser konuma gelmiştir. Çoęu ÷lke doğa dostu karbonsuz inovatif teknolojiler ve çevreci yenilikçi teknikler geliştirilmesi yoluyla önlemler almaktadır. Bu arada yoksul ÷lkelere de mevzu bahis küresel yeşil teknolojik ilerlemeler ve çalışmalarından faydalanma fırsatı doğmaktadır. Çok sıkı ve zorlu hedefleri içinde bulundurmayan **BM Paris İklim Değişikliği Anlaşması**, Amerikan finansal katkısı olmadan da varlığını sürdürecektir. Politika karar mercileri Amerika'nın anlaşmadan çekilmesi ile birlikte ÷lkelerin mali sorumluluklarının artacağını da öngörmektedir. Böylece, köklü değişimlerin getirileceği sinyali ve işareti verilmektedir. Sonuçta, yeni **ABD** Başkanı'nın küresel ısınmanın bir aldatmaca ve yanılgı olduğu görüşünü sürdürmesi halinde ulusal bütçe kısıntıları kanalıyla ÷lkenin ulusal doğa dostu, yeşil ve çevreci programlarının darbe alması da kaçınılmaz kabul edilmektedir.

Aşağıdaki resimde kalkınmakta olan ÷lkede yenilenebilir enerji kaynakları **YEK** tabanlı rüzgar enerjisi santralleri **RES** üniteleri elektrik üretimleri ve bir deve kervanı birlikte gör÷nt÷lenmektedir.

Kaynak: [The Economist](#) Dergisi

Kaynaklar:

- Çevre Dostu Temiz Enerji Kaynakları Teknolojileri Projeksiyonları ve Küresel Çevreci Yenilenebilir Enerji Kaynakları Yatırımları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Çevre Dostu Yenilenebilir Enerji Kaynakları Finansmanı, İklim Tahvilleri veya İklim Değişikliği Bonoları, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Küresel Sera Gazı Emisyonları Kapsamında Rekor Düzeylere Ulaşan Global Karbondioksit Emisyonları Ölçümleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2013.
- ABD** Enerji Politikaları Değişimi Sürecinde Küresel Isınma ve Global İklim Değişikliği Sorunları ile İlgili Yeşil, Doğa Dostu ve Çevreci Son Gelişmeler, Ahmet Cangüzel

- Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2013.
- Polonya 2013 Varşova İklim Değişikliği Zirvesi ve Birleşmiş Milletler (**UNFCCC**) kapsamında ilgili Taraflar Konferansı (**Conference of the Parties - COP**) Sonuçları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası**, Faydalı Bilgiler, 2013.
 - Global Karbondioksit Emisyonları Limitlenmesi, Kontrol ve Denetim Altına Alınması için Dünya İklim Değişiklikleri Eylem Planları ve Küresel Projeler, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2014.
 - Küresel İklim Değişikliği Eylem Planları Yoluyla Global Karbondioksit Emisyonları Sınırlandırılması ve Denetim Altına Alınması Projeksiyonları, Ahmet Cangüzel Taner **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2014.
 - Avrupa Birliği **AB** Küresel Sera Gazı Emisyonları Dizginlenmesi Doğrultusunda Hüküm Süren Global Doğa Dostu, Çevreci ve Yeşil Liderlik Tutkusu Perspektifi, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2014.
 - Çin'in Yüksek Ekonomik Büyüme Hızları Bağlamında Gelişen Küresel Ekolojik Sorunlar Karşısında Ulusal Yeni Çevre Kirliliği Yasal Düzenlemeleri Perspektifi, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2014.
 - Fransa 2015 Paris Olası Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Anlaşması Bağlamında Kanada 1987 **BM** Montreal Ozon Tabakası Protokolü Örneği, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2014.
 - ABD** Düşük Karbon Teknolojileri Geçiş Süreci Zarfında Birleşik Devletler Çevre Korunma Ajansı **US EPA** Yeni Temiz Hava Yasal Düzenlemeleri Uygulamaları, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2015.
 - Dünya Karbondioksit Emisyonları Yok Edilmesi Teknolojileri Uygulamaları ve Yasal Düzenlemeleri Gelişmeleri Işığında Olası **BM** 2015 Paris İklim Anlaşması, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2015.
 - Kyoto Protokolü Sonrası Olası **BM** 2015 Paris İklim Değişikliği Anlaşması Dünya Karbondioksit Emisyonları Artışları ve Yok Edilmesi Teknolojileri, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2015.
 - Çin Elektrik Üretim Portföyü İçinde Doğa Dostu ve Çevreci Yenilenebilir Enerji Kaynakları **YEK** Menşeli Rüzgâr Türbinleri Güç Üretimleri Problemleri Çözümü, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2015.
 - ABD** Yüksek Mahkemesi (Supreme Court) Son Kararları Karşısında Ulusal Karbondioksit Emisyonları Kontrol ve Denetim Altına Alınması Sorunları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2016.
 - Kalkınmakta Olan Ülkeler Kapsamında İnovasyona Dayalı Çevre Dostu Yenilikçi Karbonsuz Güneş Enerjisi Santralleri **GES** Kompleksleri Gelişim Süreci, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2016.
 - Amerika Birleşik Devletleri **Washington**, **WA** Eyaleti Karbon Vergisi Uygulaması ve Sürekli Yeşil Olan Eyaletin Sera Gazı Emisyonları Azaltılması Projeleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2016.
 - Gezegenin Geleceği Açısından Hemen Gündeme Alınması Gereken Sorunlar Arasında Sayılan Küresel Isınma ve Global İklimsel Değişim Mekanizmaları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2016.
 - ABD** Yeni Başkanı **Donald Trump** Yönetiminde Amerikan Kömürlü Termik Santraller Kompleksleri ve Temiz Enerji Kaynakları Ünitelerinin Geleceği, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası** Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2016.
 - The Economist** Dergisi, (25 Mart 2017 – 31 Mart 2017).

Fizik Mühendisleri Odası FMO Resmi İnternet Sitesi:

www.fmo.org.tr/_yayinlar/faydali-bilgiler